

Силабус курсу
Мовна особистість
як національний і соціокультурний феномен

Ступінь вищої освіти: доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія
Освітньо-наукова програма «Філологія»
Рік підготовки – 2, семестр – 4
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна
Кількість кредитів – 5
Дні занять: за розкладом, ауд. 62
Консультації: за розкладом, ауд. 62
Мова викладання: українська

Керівник курсу

доктор філологічних наук, професор Струганець Любов Василівна

Контактна інформація: lyubovstruhanets@yahoo.com
 (0352) 43 58 65 – деканат факультету філології і журналістики

Опис дисципліни

У процесі вдосконалення освітнього процесу у вищій школі зростає роль особистості викладача. Від того, наскільки особистісні характеристики педагога відповідають вимогам сьогодення, значною мірою залежить формування суспільних етичних й естетичних ідеалів. *Мета* дисципліни «Мовна особистість як національний і соціокультурний феномен» – удосконалити мовнокомунікативну компетентність філолога:

- розвинути здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською мовою для презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі;
- поглибити знання в галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;
- виробити навички планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів;
- сформувати здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері, до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія».

Предмет навчальної дисципліни – лінгвальні, лінгвокогнітивні і прагматичні параметри мовної особистості.

Навчальний контент

Години			Теми	Результати навчання	Завдання
лекції	практичні	самостійна робота			
4	2	14	Тема 1. Мовна особистість: дефініції, структура, виміри, типи.	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації,	Питання для обговорення, презентації, кейси, лінгвістичні

				<p>глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. Осмислювати поняття «мовна особистість» у ракурсі теорії й практики українського мовознавства. Володіти дефініцією поняття «мовна особистість». Розрізняти «методичну» і «цільову» моделі мовної особистості, розроблені Ю. Карауловим. Характеризувати вербально-семантичний, лінгво-когнітивний і прагматичний рівні мовної особистості. Аналізувати «лінгводидактичну» модель мовної особистості Г. Богіна.</p>	моделі.
4	2	14	Тема 2. Підходи до вивчення мовної особистості як основного суб'єкта комунікації.	<p>Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Знати структуру мовної особистості як учасника комунікативного процесу. Диференціювати її складники: комунікативний, соціометричний, психологічний, соціоінтерактивний, лінгвальний, риторичний, національно-культурний. Володіти поняттям «комунікативний паспорт мовця».</p>	Питання для обговорення, тести, кейси, лінгвістичні моделі.
4	2	14	Тема 3. Мовна особистість як продукт і носій культури.	<p>Обирати адекватну предметові філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології. Співвідносити поняття «мовна особистість» і «національний характер». Осмислювати і використовувати поняття «мовна свідомість», «мовна</p>	Питання для обговорення, тести, презентації, кейси, лінгвістичні есе.

				самосвідомість». Виокремлювати психоглосу як одиницю мовної свідомості. Знати зміст загальнонаціонального мовного типу. Усвідомлювати любов людини до своєї мови як одну з обов'язкових характеристик мовця.	
4	2	14	Тема 4. Комунікативний кодекс особистості.	Використовувати основні принципи спілкування та максими їх утілення. Вербалізувати й осмислювати комунікативний кодекс українців у пареміях. Застосовувати механізми взаємодії мовців під час вербального контакту.	Питання для обговорення, вправи, презентації, кейси.
4	4	14	Тема 5. Комунікативна поведінка особистості.	Усвідомлювати мовнокомунікативну компетентність як суму знань, умінь та характерних рис, що забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвальні та позалінгвальні засоби. Виокремлювати лінгвальну, соціолінгвальну і прагматичну компетентності. Володіти комунікативними стратегіями і тактиками. Знати гендерно марковані комунікативні стратегії й тактики у вербальній і невербальній комунікації. Вміти застосовувати маніпулятивні тактики позитиву. Вивчити семантико-прагматичні особливості компліментарних висловлювань. Опанувати типології комунікативних невдач. Знати особливості конструювання емпатичної комунікації та технологій нейролінгвістичного програмування.	Питання для обговорення, вправи, тести, лінгвістичні моделі.
6	4	16	Тема 6. Мовна особистість в інституційному	Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень	Питання для обговорення, вправи, тести,

			дискурсі.	державною мовою в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо). Володіти термінами «науковий дискурс», «педагогічний дискурс», «політичний дискурс». Виокремлювати міжкультурну комунікацію як параметр характеристики мовної особистості.	презентації.
4	4	14	Тема 7. Проблема формування національної мовної особистості в Україні.	Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку. Осмислювати поняття «мовна освіта», «мовне виховання» та «мовне родинознавство». Характеризувати модель формування викладача філологічних дисциплін.	Питання для обговорення, тести, презентації, кейси, лінгвістичні моделі.
30	20	100	Всього		

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОНП	Програмні компетентності
ЗК 4	Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською мовою з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.
ФК 1	Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.
ФК 6	Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.
ФК 7	Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.
ФК 8	Здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія».
	Програмні результати навчання
ПРН 2	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.
ПРН 3	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних

	наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.
ПРН 4	Обирати адекватну предметові філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.
ПРН 10	Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною мовою в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).
ПРН 12	Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

Літературні джерела

- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної девіатології: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 236 с.
- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
- Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
- Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
- Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд: монографія. Київ: НДІУ, 2007. 444 с.
- Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва: Гнозис, 2004. 389 с.
- Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва: Наука, 1987. 264 с.
- Космеда Т. А. Ego і alter ego Тараса Шевченка в комунікативному просторі щоденникового дискурсу: монографія. Дрогобич: Коло, 2012. 372 с.
- Культура мови: від теорії до практики: монографія / Л. Струганець, О. Бобесюк, О. Веремчук та ін.; за ред. Л. Струганець. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 220 с.
- Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
- Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
- Пелепейченко Л. М. Основи теорії мовної комунікації : навчальний посібник. Харків: Акад. ВВ МВС України, 2007. 130 с.
- Підготовка вчителя-філолога у педагогічному вищому навчальному закладі: монографія / за ред. В. Мельничайка, Л. Струганець. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2017. 420 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
- Семенов О. Мовне родинознавство: навчальний посібник. Київ – Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. 108 с.
- Струганець Л. В. Культура мови. Модульний курс: навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2012. 195 с.
- Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера: навчальний посібник. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
- Шкіцька І. Ю. Маніпулятивні тактики позитиву: лінгвістичний аспект: монографія; за наук. ред. проф. В. М. Бріцина. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 440 с.

Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на

наявність плагіату і допускає до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонено (у т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування (наприклад, у програмі MOODLE).

- *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проєкту) навчання може відбуватися в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Тема 1	10
Тема 2	10
Тема 3	10
Тема 4	10
Тема 5	10
Тема 6	10
Тема 7	10
ІНДЗ (лінгвістичне есе)	20
Модульний контроль (теми 1-7) – завдання (тести)	10

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	зараховано
B	85-89	зараховано
C	75-84	зараховано
D	65-74	зараховано
E	60-64	зараховано
FX	35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
F	1-34	не зараховано з обов'язковим повторним курсом

До силабусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, сформульована тематика ІНДЗ, завдання для модульного контролю);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.